

**Het perspectief op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren in
Nederland**

Emily Hanna S2775182

Master Orthopedagogiek, Faculteit GMW, Rijksuniversiteit Groningen

L.N. Hacquebord, Msc. & Dr. W.J. Post

Dr. J. Luijkx

Juli 2024

6264 woorden

Abstract (Nederlands)

Dit onderzoek heeft zich gericht op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. In het Westerse gedachtengoed heeft het zelfstandig functioneren in de maatschappij een belangrijke plaats. Er is weinig bekend over in hoeverre alleenstaande gevluchte jongeren tevreden zijn met hun eigen zelfredzaamheid en in hoeverre het Nederlandse perspectief op hun zelfredzaamheid daarop aansluit. Daarom werd de volgende vraagstelling onderzocht: Wat is het verband tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren en hun zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief? De zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief werd gemeten aan de hand van de Self Sufficiency scale for Unaccompanied Minors (SSM-D-UM), die bestaat uit negen verschillende domeinen. De eigen waardering van de zelfredzaamheid werd gemeten aan de hand van een 3 punts-beoordelingsschaal. De samenhang van de eigen waardering van de jongere en de beoordeling vanuit het Nederlands perspectief werd zowel per domein van de SSM-D-UM als op alle domeinen gezamenlijk onderzocht. Vervolgens werd onderzocht of verschillende factoren, inclusief de zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief, een gezamenlijke invloed hadden op de eigen waardering van de jongeren. De steekproef bestond uit 92 jongeren. Middels chi-kwadraat toetsen werd een significante samenhang gevonden per domein van de zelfredzaamheid. Middels een enkelvoudige regressieanalyse werd een significante samenhang gevonden tussen de eigen waardering van de jongere en de zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief. Middels een meervoudige regressieanalyse werd gevonden dat de andere factoren geen significante gezamenlijke invloed hadden op de eigen waardering van de jongere, in dit model werd 47,4% van de variantie verklaard door de gekozen factoren.

Abstract (Engels)

This study focused on the self-sufficiency of unaccompanied refugee minors in the Netherlands. From a Western perspective, self-sufficiency is an important concept in society. Little has been researched about the measure of satisfaction that unaccompanied minors experience about their own self-sufficiency in relation to the Dutch perspective of their self-sufficiency. Therefore, the research question of this study was the following: What is the relation between the satisfaction of the self-sufficiency of unaccompanied refugee minors and their self-sufficiency from the Dutch perspective? Self-sufficiency from the Dutch perspective was measured by the Self Sufficiency scale for Unaccompanied Minors (SSM-D-UM), which consists of nine domains. Satisfaction of self-sufficiency was measured by a three-point scale. The relation of the satisfaction of self-sufficiency and the Dutch perspective was measured for each domain of the SSM-D-UM as well as all of the domains together. Furthermore, it was explored whether other factors, including the self-sufficiency from the Dutch perspective, had a significant influence on the satisfaction of the unaccompanied refugee minors. The sample consisted of 92 youngsters. Through chi-square tests, significant relations were found per domain. Through a univariate regression analysis, a significant relation was found between the satisfaction of unaccompanied refugee minors and their self-sufficiency from the Dutch perspective. Through a multiple regression analysis, it was found that the other factors did not have a significant joint influence on the satisfaction of unaccompanied refugee minors, in this model 47,4% of the variance in satisfaction was explained by the chosen factors.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Methode	11
Resultaten	15
Conclusie en discussie	25
Literatuurlijst	29
Bijlagen	32

Inleiding

Wereldwijd zijn er momenteel ruim 110 miljoen mensen op de vlucht. Ongeveer 40 procent hiervan is minderjarig (UNHCR, 2023). Het deel van deze minderjarigen dat zonder ouders reist, wordt alleenstaande minderjarige vreemdelingen genoemd. In dit onderzoek zal er echter gesproken worden van ‘alleenstaande gevluchte jongeren’, omdat deze term een minder segregerende toon heeft. In 2022 zijn er in Nederland 4205 asielaanvragen geregistreerd van alleenstaande gevluchte jongeren (*Vluchtelingen in getallen*, 2023).

Wanneer alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland komen worden er tot hun achttiende levensjaar verschillende dingen voor hen geregeld. In Nederland is bepaald dat alle minderjarigen een wettelijk vertegenwoordiger moeten hebben. Stichting Nidos voert als jeugdbeschermingsinstelling voogdij uit en via het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en Nidos wordt opvang verzorgd (Nidos, 2023; De Nationale ombudsman & De Kinderombudsman, 2022).

Voogdij stopt over het algemeen wanneer de leeftijd van achttien jaar bereikt wordt. Tijdens de volwassenheid in Nederland wordt zelfredzaamheid verwacht. Er is weinig bekend over in hoeverre deze jongeren zelfredzaam genoeg worden bevonden vanuit het Nederlandse perspectief en in hoeverre die bevinding aansluit op hoe zelfredzaam de jongeren zichzelf voelen.

In het Westerse gedachtegoed heeft zelfstandig functioneren een grote plaats in de transitie naar volwassenheid. Het concept zelfredzaamheid is in Nederland door de GGD Amsterdam en de gemeente Rotterdam gedefinieerd en meetbaar gemaakt. Zelfredzaamheid wordt als volgt beschreven: “Het zelf realiseren van een acceptabel niveau van functioneren op de belangrijke domeinen van het dagelijks leven. Indien nodig door de juiste hulp te organiseren op het moment dat een daling van je functioneringsniveau dreigt of plaatsvindt, die je niet zelf kan voorkomen of verhelpen.” (GGD Amsterdam & Gemeente Rotterdam, 2017, p. 8).

Het concept zelfredzaamheid wordt vaak gebruikt om het succes van integratie en aanpassing aan de cultuur in het land van opvang te meten (Evans et al., 2021). De Self Sufficiency scale for Unaccompanied Minors (SSM-D-UM) is als instrument ontwikkeld om de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren te meten (Hacquebord, 2024). Er zijn negen domeinen opgenomen in het instrument voor zelfredzaamheid, namelijk; lichamelijke gezondheid, justitie, middelengebruik, huiselijke relaties, sociaal

netwerk, mentale gezondheid, tijdsbesteding, werk & opleiding en maatschappelijke participatie.

De mate van zelfredzaamheid heeft invloed op de algehele kwaliteit van leven (Willroth, Atherton & Robins, 2021). Het theoretische kader van Sen (1993) over kwaliteit van leven beargumenteert dat de kwaliteit van leven het ultieme doel is en dat welzijn ervoor zorgt dat mensen hun leven kunnen leiden op de manier zoals zij belangrijk en waardevol vinden. In het gedachtegoed van Sen (1993) wegen de zaken waar iemand toe in staat is (*capabilities*) zwaar in de algehele kwaliteit van leven. Deze door hem beschreven zaken passen bij de eerdergenoemde definitie van zelfredzaamheid, namelijk 'het zelf realiseren van een acceptabel niveau van functioneren'.

Alleenstaande gevluchte jongeren zijn kwetsbaar in hun transitie naar volwassenheid. Het is ingewikkeld dat zij zich zonder hun eigen ouders en familie moeten aanpassen aan een nieuw land en een nieuwe cultuur tijdens de transitie naar volwassenheid (Stichting Nidos & Arq Psychotrauma Expert Groep, 2018). Deze jongeren hebben te maken met verschillende factoren die een succesvolle transitie naar volwassenheid kunnen belemmeren, zoals traumatische ervaringen, zware leefomstandigheden, gebrek aan primaire gezondheidszorg, scheiding of verlies van familie en verstoord onderwijs (Monterde et al., 2021).

De meeste alleenstaande gevluchte jongeren komen in Nederland aan tussen het 16^e en 18^e levensjaar (*Cijfers over asielzoekers | Nederlands Jeugdinstituut, 2023*). De periode om zich te kunnen voorbereiden op de 18^e verjaardag is vaak kort (Wade, 2011). Dit zijn cruciale levensjaren waarin de hersenen volop in ontwikkeling zijn. Het is de taak van de overheid om kwetsbare jongeren in deze leeftijdscategorie te ondersteunen in de ontwikkeling naar zelfstandig functioneren in de samenleving (NJI, 2017). Om de transitie naar volwassenheid en de ontwikkeling van zelfredzaamheid zo goed mogelijk te laten verlopen is het van belang dat deze periode zo goed mogelijk benut wordt door professionals voor de ondersteuning en voorbereiding van deze jongeren.

Veel alleenstaande gevluchte jongeren komen uit een collectivistische, grootfamiliecultuur, terwijl in Nederland sprake is van een meer individualistische cultuur (Hofstede, 2016). Zo wordt er in sommige culturen bijvoorbeeld ook een hogere waarde gehecht om (financieel) voor je familie te kunnen zorgen (Gonzales, 2011). Waarden kunnen per cultuur erg verschillend zijn. Deze verschillen kunnen een probleem opleveren wanneer de zelfredzaamheid van de jongeren in kaart wordt gebracht volgens het Westerse perspectief. Het vermogen om op een aanvaardbaar niveau te functioneren op

verschillende levensgebieden kan vanuit een Westers perspectief iets anders betekenen dan vanuit het culturele perspectief van de alleenstaande gevluchte jongeren. Daarnaast kan er binnen de verschillende collectivistische grootfamilieculturen waaruit alleenstaande gevluchte jongeren komen mogelijk ook verschil zitten in waarden en normen. Mogelijk hebben jongeren uit een Afrikaanse cultuur een ander perspectief op hun eigen zelfredzaamheid dan jongeren uit een Arabische cultuur.

Alleenstaande gevluchte jongeren hebben volgens Amerikaans onderzoek soms te maken met hoge verwachtingen vanuit hun familie om te gaan studeren en een goede baan te krijgen (Evans et al., 2021). In Brits kwalitatief onderzoek werd dit ook genoemd door jongeren en in sommige gevallen zorgde dit bij hen voor een gevoel van falen over hun huidige opleiding (Groark et al., 2010). Zo zou aan de hand van dit voorbeeld op het domein werk & opleiding een verschil kunnen optreden in perspectief op de zelfredzaamheid. Wellicht wordt vanuit Nederlands perspectief een jongere in een dergelijk geval zelfredzamer geacht dan dat de jongere dit zelf doet.

Naast verschillen die te herleiden zijn tot cultuur kunnen er ook verschillen zijn die te herleiden zijn tot kenmerkende levenservaringen van alleenstaande gevluchte jongeren, zoals trauma. Een voorbeeld van een domein hiervan zou dat van de mentale gezondheid kunnen zijn. Alleenstaande gevluchte jongeren hebben te maken (gehad) met ingrijpende gebeurtenissen en daardoor is er een grote kans op psychische problemen (Blackmore et al., 2020, Monterde et al., 2021). Vanuit het Nederlandse perspectief is er sprake van maximale zelfredzaamheid op dit domein wanneer er geen zorgen zijn die het dagelijks functioneren belemmeren en enkel zorgen over de dagelijkse gang van zaken betreffen (GGD Amsterdam & Gemeente Rotterdam, 2017). Mogelijk hebben jongeren die eerdergenoemde forse trauma's hebben doorstaan een hele andere definitie van 'zorgen over de dagelijkse gang van zaken'. Alleenstaande gevluchte jongeren blijken in veel gevallen een opvallende veerkracht te hebben ontwikkeld (Groark et al., 2010, Stichting Nidos & Arq Psychotrauma Expert Groep, 2018). Zij zouden zichzelf hierdoor zelfredzaam kunnen achten op het gebied van mentale gezondheid, omdat zij makkelijker omgaan met zorgen die boven de dagelijkse gang van zaken uitstijgen.

Daarnaast kunnen individuele factoren ook zorgen voor een verschil tussen het perspectief van de jongere en het Nederlandse perspectief op de zelfredzaamheid. Een voorbeeld hiervan is leeftijd. Het is bekend dat het brein zich tijdens de adolescentie constant blijft ontwikkelen richting zelfstandigheid (Konrad et al., 2013). Ook is er tijdens deze periode een ontwikkeling in wat jongeren belangrijk vinden en welke doelen zij

willen behalen (hanteren van normen en waarden) (Porfeli, 2007). Logischerwijs heeft de leeftijd van een jongere mogelijk invloed op hoe hij of zij kijkt naar (aspecten van) de eigen zelfredzaamheid. Naast dat de leeftijd van een jongere mogelijk invloed heeft op hoe er gekeken wordt naar de eigen zelfredzaamheid, heeft mogelijk ook de verblijfsduur in Nederland ook invloed. Osipovic (2013) stelde in haar onderzoek naar Poolse migranten dat het cruciaal is om het aspect van verandering van gedrag naar verloop van verblijfsduur te includeren in onderzoek over het ‘hulpzoekende gedrag’ van migranten in de gezondheidszorg. Er kan geconcludeerd worden dat gedrag en mogelijke aanpassing aan de cultuur van het nieuwe thuisland in hogere mate aanwezig is hoe langer de verblijfsduur is. Daarom zou de verblijfsduur in Nederland mogelijk invloed kunnen hebben op hoe de jongere de eigen zelfredzaamheid waardeert.

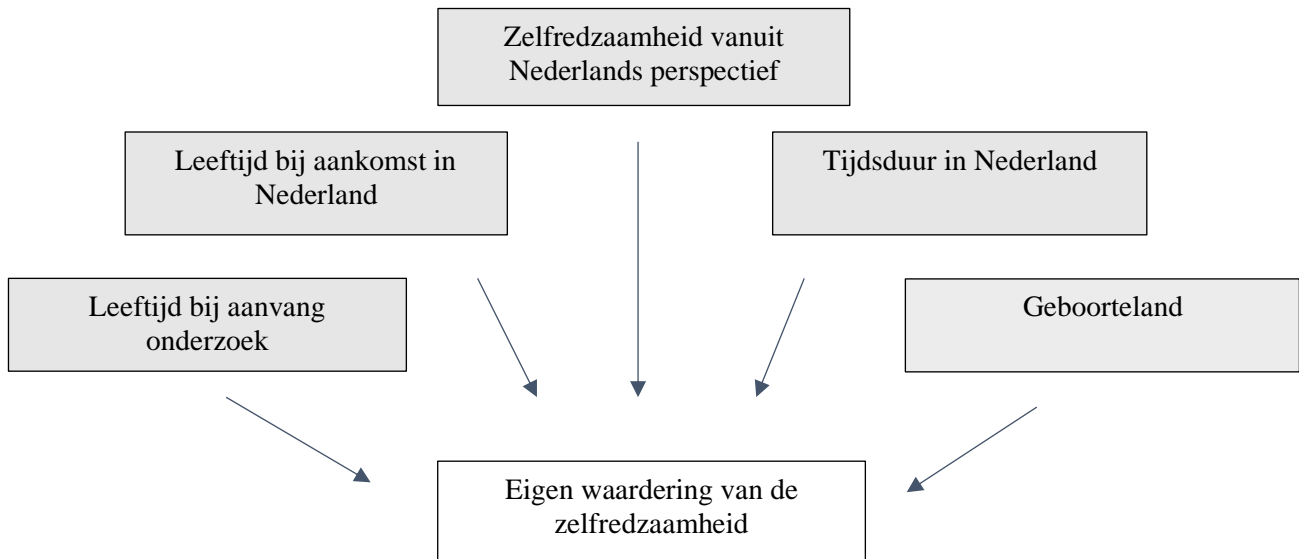
Het in kaart brengen van het eigen perspectief van de jongere op de zelfredzaamheid bevordert de effectiviteit van ondersteuning. Voor het bieden van goede begeleiding is het nodig dat er erkenning voor en herkenning in het perspectief van de jongere is en dat er goed aangesloten wordt op de beleefwereld van de jongere, zeker in de context van migratie (Distelbrink et al., 2017; NJI., 2023). De richtlijnen in de jeugdhulp in Nederland wijzen op het belang van een dialoog met de jongere en het feit dat de effectiviteit van ondersteuning groter wordt wanneer er aan doelen wordt gewerkt die zowel de professional als de jongere belangrijk vindt (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2022).

Ten slotte wordt het belang van het eigen perspectief van de jongere op de zelfredzaamheid onderstreept door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) (UNHCR Nederland, 2019). Het IVRK benadrukt dat een alleenstaande gevluchte jongere een kind is. Een kind is een actieve houder van recht en heeft daarom het recht zijn/haar mening te geven in zaken die hem/haar aangaan (UNHCR Nederland, 2019). De alleenstaande gevluchte jongere dient bij uitstek gehoord te worden.

Concluderend is het van groot belang voor alleenstaande gevluchte jongeren, voor het maximaliseren van de ondersteuning en begeleiding van hun zelfredzaamheid, om in kaart te brengen in hoeverre het Nederlandse perspectief en het perspectief van de alleenstaande gevluchte jongere al dan niet in overeenstemming zijn over de mate van de zelfredzaamheid van de jongere in de Nederlandse samenleving.

Op basis van de uiteengezette literatuur zijn er verschillende factoren aan te wijzen die mogelijk in verband staan met de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren (zie figuur 1).

Figuur 1. Theoretisch model met de verschillende factoren die mogelijk invloed hebben op de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren

Doelstelling van het onderzoek

In dit onderzoek wordt onderzocht of het eigen perspectief van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren in verband staat met het Nederlandse perspectief op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Dit wordt gedaan om alleenstaande gevluchte jongeren zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen in zelfredzaamheid in hun transitie naar volwassenheid. De zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief wordt gemeten door de SSM-D-UM.

De volgende vraagstelling wordt onderzocht: Wat is het verband tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren en hun zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief? De vraagstelling zal worden onderzocht met behulp van de volgende subvragen: 1. Wat is het verband tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren en hun zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief *per domein* van de SSM-D-UM? 2. Wat is het verband tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren en hun zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief op de *totale zelfredzaamheid* van de SSM-D-UM? 3. Wat is het verband beschreven bij subvraag twee, gecorrigeerd voor de factoren *leeftijd van de jongere bij aankomst in Nederland, leeftijd bij aanvang van het onderzoek, de*

duur van verblijf in Nederland bij aanvang van het onderzoek en het geboorteland van de jongere?

Dit onderzoek heeft een explorerend karakter, aangezien er geen eerder onderzoek is gedaan naar de relatie tussen de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren vanuit het Nederlands perspectief en hun eigen waardering van zelfredzaamheid. Er worden dan ook geen hypothesen opgesteld.

Methode

Design

Dit onderzoek is onderdeel van een overkoepelend onderzoek met een longitudinaal design dat drie meetmomenten kent waarin de student als onderzoeker heeft bijgedragen aan de dataverzameling. In dit onderzoek wordt enkel gebruik gemaakt van de data gemeten op T0. Deze data zijn reeds verzameld.

Populatie en steekproef

De doelpopulatie van dit onderzoek bestond uit jongeren met een verblijfsvergunning in Nederland. De inclusiecriteria waren dat de jongeren (1) een verblijfsvergunning hadden en (2) bij aanvang van 16 tot en met 19 jaar oud waren.

Het totaal aantal respondenten in de steekproef was N=92. Hiervan waren 84 van de respondenten man en 8 van de respondenten vrouw. De leeftijd bij de aanvang van het onderzoek varieerde van 16 tot en met 19 jaar, 68,5% van de respondenten was onder de 18 jaar en 31,5% van de respondenten was 18 jaar of ouder. De leeftijd bij aankomst in Nederland varieerde van 9 tot en met 17 jaar. Onder de leeftijd bij aankomst werden duidelijk twee uitbijters zichtbaar, namelijk 2 participanten van 9 en 12 jaar. 26,1% van de respondenten was 15 jaar bij aankomst in Nederland en 57,6% was 16 jaar bij aankomst in Nederland. 55 van de respondenten kwamen uit Syrië, 17 respondenten uit Eritrea en 20 respondenten uit 8 overige landen (Afghanistan, Ethiopië, Iran, Jemen, Pakistan, Sierra-Leone, Soedan, Somalië). De analyses zijn verricht op een totaal participanten van N=91, omdat bij 1 respondent de toegekende score van de onderzoeker van de SSM-D-UM ontbrak.

Instrumenten

De zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief, gemeten door een onderzoeker, werd in kaart gebracht aan de hand van een semigestructureerd interview. Het semigestructureerde interview is gebaseerd op de Self Sufficiency Matrix Dutch version for Unaccompanied Minors (SSM-D-UM, *zie bijlage 1*) ontwikkeld door Lise Hacquebord (Hacquebord, 2024), en is gebaseerd op de zelfredzaamheidsmatrix van Fassaert, Lauriks, Van de Weerd, De Wit & Buster (2013). De lijst bestaat uit de volgende negen domeinen: lichamelijke gezondheid, justitie, middelengebruik, huiselijke relaties, sociaal netwerk, mentale gezondheid, dagelijkse activiteiten, werk & opleiding en maatschappelijke participatie. De domeinen die niet in dit vernieuwede instrument pasten

zijn: financiën, huisvesting, kennis van de maatschappij en ADL. Elk domein werd apart gescoord aan de hand van een 4 punts-beoordelingsschaal. De maximum score is 36 (volledig zelfredzaam); de minimum score is 9 (niet zelfredzaam). De SSM-D-UM is van voldoende psychometrische kwaliteit (Hacquebord, 2024). De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is op alle negen domeinen voldoende betrouwbaar met een range van $0.500 < K > 0.843$. Op basis van een Mokkenanalyse bleken de negen domeinen tezamen een voldoende betrouwbare en valide instrument te zijn (scalability coefficient, $H = .36$, $\rho = .78$). Zowel de scores per domein als de somscore de negen domeinen in totaal zal gebruikt worden.

De eigen waardering van de zelfredzaamheid gegeven door de jongere werd op dezelfde negen domeinen uitgevraagd en in kaart gebracht door online vragenlijst. De waardering werd gegeven aan de hand van een 3 punts-beoordelingsschaal, visueel ondersteund door een ontevreden smiley (1), een neutrale smiley (2) en een tevreden smiley (3). De minimum score is 9 (niet tevreden); de maximum score is 27 (tevreden). Het instrument voor de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere is nog niet gevalideerd. Net zoals bij de zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief, wordt de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere zowel per domein als ook de totale score gebruikt.

Enkele variabelen werden door de student in andere eenheden gemeten dan het oorspronkelijke databestand. De variabelen 'leeftijd bij aanvang onderzoek', 'leeftijd bij aankomst in Nederland' en 'duur in Nederland' werden gemeten in het aantal maanden. De variabele 'geboorteland' bestond oorspronkelijk uit 10 verschillende landen en werd opgedeeld aan de hand van drie verschillende groepen: Syrië, Eritrea en overige landen.

Procedure

Jongeren werden geworven via Nidos en contractpartners van Nidos. Alle organisaties werden door de onderzoeker benaderd en contactpersonen van de jongeren die aan de criteria voldeden ontvingen een brief en een video met informatie over het onderzoek die aan de jongeren getoond konden worden. De contactpersoon deelde de contactgegevens van jongeren die mee wilden doen aan het onderzoek met de onderzoeker. Daarnaast is de onderzoeker langs geweest bij een aantal contractpartners van Nidos die verantwoordelijk zijn voor kinderwoongroepen en kleine wooneenheden zodat de jongeren die voldeden aan de inclusiecriteria rechtstreeks benaderd konden worden voor deelname aan het onderzoek.

Er werd een afspraak gepland met de jongeren die deel wilden nemen aan het onderzoek. De afspraak vond plaats op een locatie die prettig was voor de jongere; dat was bij de jongere thuis of op een kantoor van Nidos. Er werd afgesteld of de jongere de Nederlandse taal voldoende beheerste of dat er een telefonische tolk moest worden ingeschakeld. Tijdens de afspraak werd nogmaals het onderzoek kort uitgelegd en werd het toestemmingsformulier getekend. Er werd verteld dat er geen verkeerde antwoorden zijn, dat jongeren niet hoefden te antwoorden wanneer zij dat niet wilden, dat er altijd een pauze gevraagd kon worden en dat het interview altijd afgebroken kon worden of hun toestemming ingetrokken mocht worden na afloop.

Tijdens de afspraak werd het interview gedaan door ofwel de onderzoeker, ofwel een masterstudent. Er werd, indien toestemming verstrekt was, een geluidsopname van de interviews gemaakt. Zonder deze toestemming werden er uitgebreide aantekeningen gemaakt. Aan het einde van de afspraak ontvingen de jongeren nogmaals de contactinformatie van de onderzoeker, met de vraag om eventuele wijzigingen in telefoonnummer of emailadres door te geven. De onderzoeker reflecteerde na de afspraak kort op het interview, door middel van een evaluatieformulier, waarin onder andere aandacht besteed werd aan het inschatten van de sociale wenselijkheid. De jongeren kregen na het meetmoment een cadeaubon van tien euro als blijk van dank.

Statistische analyse

Er is gebruikt gemaakt van het programma SPSS om de statistische analyses voor dit onderzoek te verrichten. De twee hoofdvariabelen waren: (1) 'de score gegeven door de onderzoeker van de zelfredzaamheid gemeten door de SSM-D-UM' en (2) 'de gegeven waardering door de jongere op de zelfredzaamheid'. Om subvraag 1 te beantwoorden werd per domein van de SSM-D-UM de relatie van de twee variabelen beschreven. Deze beschrijvende statistiek werd gegenereerd door middel van kruistabellen, kolompercentages en Chi-kwadraat toetsen. Om te kunnen voldoen aan de assumpties voor de Chi-kwadraat toets, moeten de groepen groot genoeg zijn. Dit was niet het geval en daarom werden categorieën samengevoegd. Voor de toegekende SSM-D-UM score van de onderzoeker werd gekozen voor een samenvoeging van score 1 t/m 3 domein. Score 4 bleef een aparte categorie. Voor de eigen waardering van de zelfredzaamheid door de jongere werd gekozen voor de score 'zeer ontevreden' en 'neutraal' versus 'zeer tevreden'.

Om subvraag 2 te beantwoorden werd de correlatie onderzocht tussen de somscores van de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere en de

toegekende zelfredzaamheidsscore door onderzoeker.

Om subvraag 3 te beantwoorden werd een meervoudig regressiemodel gebouwd, met de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere als afhankelijke variabele en de volgende onafhankelijke variabelen: ‘de zelfredzaamheidsscore door de onderzoeker’, ‘leeftijd bij aanvang onderzoek’, ‘leeftijd bij aankomst in Nederland’, ‘duur in Nederland’, ‘geboorteland’. Eerst werden bivariate relaties onderzocht voor elk van de onafhankelijke variabelen met de afhankelijke variabele. Vervolgens werden twee modellen geschat, de eerste op basis van het theoretische model en de tweede op basis van de resultaten van de bivariate relaties. De relaties die significant waren ($p < .10$) werden geïncorporeerd in het tweede model. Het tweede model werd gecheckt op uitbijters en of aan de assumpties werden voldaan. De volgende assumpties zijn gecontroleerd: de normale en lineaire verdeling, een gelijke variantie van de foutterm (homoscedasticiteit) en of er een sterke samenhang was tussen twee of meerdere onafhankelijke variabelen (multicollineariteit). De normaliteit en lineariteit werd beoordeeld middels een Q-Q plot. De homoscedasticiteit werd beoordeeld middels een residu plot. De multicollineariteit werd beoordeeld door de Tolerance en VIF (Variance Inflation Factor) te berekenen. Hierbij impliceert een Tolerance lager dan 0.2 en een VIF hoger dan 4 een mogelijk probleem. Vervolgens werd een derde model geschat, na het verwijderen van uitbijters. Voor dit derde model werd nogmaals voor dezelfde genoemde assumpties gecontroleerd.

Resultaten

Algemeen beschrijvende analyses

De leeftijden bij aankomst in Nederland, aanvang van het onderzoek en de tijdsduur in Nederland van de jongeren zijn in kaart gebracht in dit onderzoek. De gemiddelde leeftijd bij aankomst was 16,1 jaar (SD = 12.52) met een range tussen de 9,2 en 17,4 jaar. Twee jongeren waren jong bij aankomst in Nederland ten opzichte van de rest van de steekproef, namelijk 9 en 12 jaar oud.

De gemiddelde leeftijd bij aanvang van het onderzoek was 17,6 jaar (SD = 7.60) met een range tussen de 16,0 en 19,2 jaar.

De gemiddelde duur van verblijf van de jongere in Nederland bij aanvang van het onderzoek was 1,5 jaar (SD = 12,72) met een range tussen de 6 maanden en de 9,4 jaar. De jongere die het langst in Nederland was ook de jongste bij aankomst in Nederland.

Samenhang eigen waardering jongere en zelfredzaamheid Nederlands perspectief per domein

Voor alle domeinen werd er per domein een significant verband gevonden tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid door de jongere en de zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief (zie tabel 1). Voor het domein ‘werk & opleiding’ werden de assumpties voor de statistische toets geschonden, doordat de geobserveerde waarde lager was dan vijf. Daarom was het niet mogelijk om over dit domein een statistische uitspraak te kunnen doen.

Daarnaast werden per domein de percentages van samenhang tussen eigen waardering van de zelfredzaamheid en de zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief in kaart gebracht (zie bijlage 2).

Tabel 1. Resultaten van de chi-kwadraat toets per domein van de zelfredzaamheid

	χ^2	p
Tijdsbesteding	4.919	.027
Huiselijke relaties	16.528	<.001
Lichamelijke gezondheid	30.651	<.001

Geestelijke gezondheid	10.873	<.001
Middelengebruik	27.681	<.001
Maatschappelijke participatie	8.602	.003
Sociaal netwerk	5.929	.015
Justitie	19.478	<.001

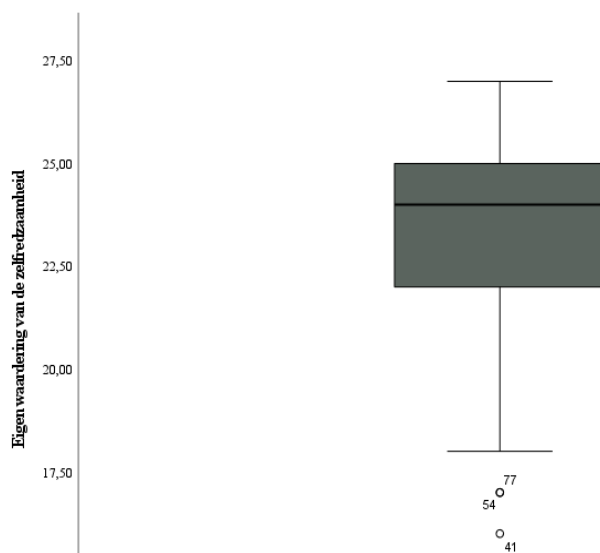
Noot. Voor alle domeinen (df, N) = (1, 91)

Samenhang eigen waardering jongere en toegekende zelfredzaamheid totaal

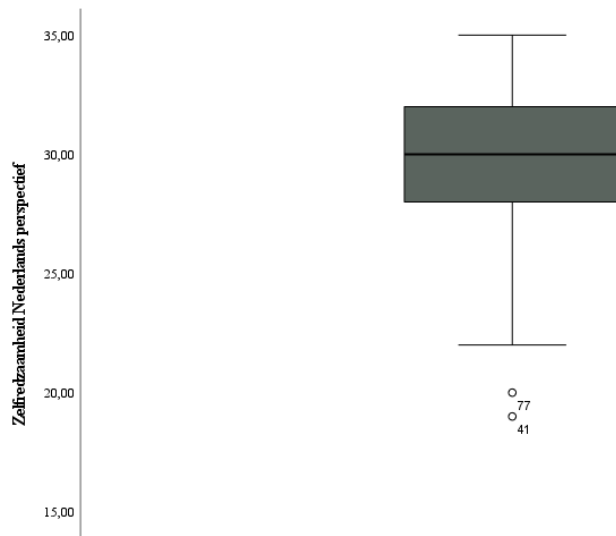
Beschrijvende analyse

De eigen waardering van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren heeft een minimumscore van 16 en een maximumscore van 27. De gemiddelde score is 23,3 (SD = 2.70). De zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief heeft een minimumscore van 19 en een maximumscore van 35. De gemiddelde score is 29,3 (SD = 3.40) (zie figuur 2 en 3).

Figuur 2. Boxplot van de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere

Figuur 3. Boxplot van de zelfredzaamheid van de jongere vanuit Nederlands perspectief

Samenhang met de eigen waardering jongere per factor

Enkelvoudige regressieanalyses zijn uitgevoerd om de samenhang tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere en de factoren uit het conceptueel model te onderzoeken. Voor alle factoren die continue zijn werden correlaties berekend. Een one-way ANOVA werd uitgevoerd voor de categorische factor ‘geboorteland’ (zie tabel 2). Daarnaast werden de correlaties van de continue factoren en verdeling van de categorische factor visueel in kaart gebracht (zie figuur 4 t/m 8).

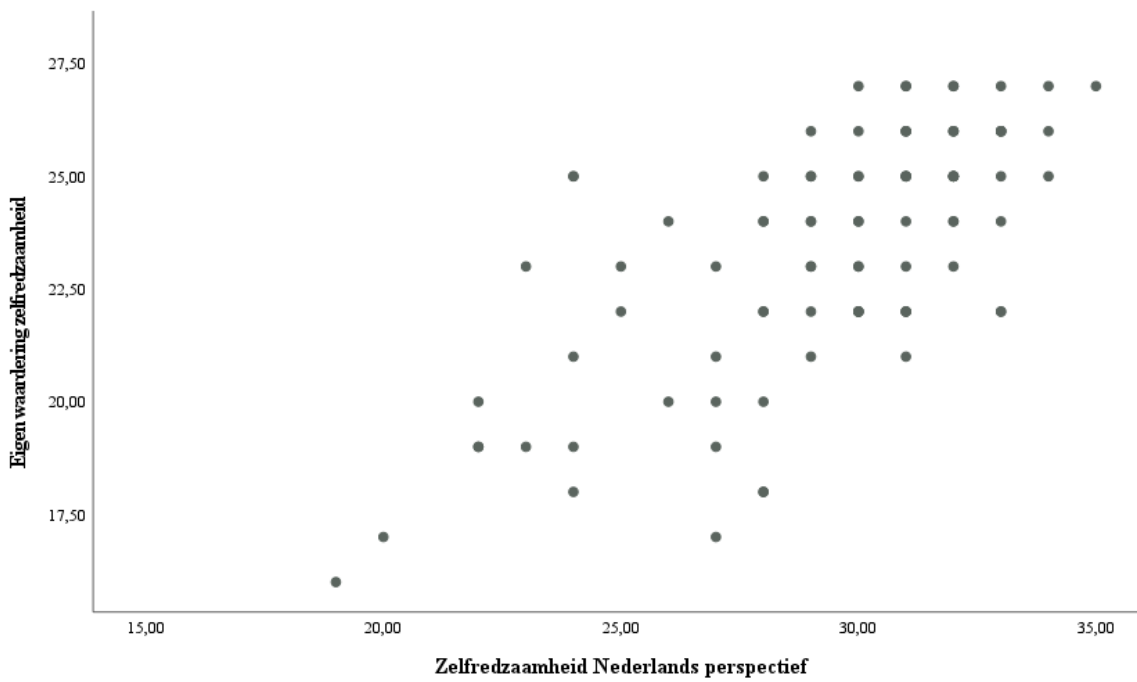
De factoren ‘zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief’ en ‘leeftijd bij aankomst in Nederland’ bleken beide significant samen te hangen met de eigen waardering van de jongere.

Tabel 2. Uitkomsten van de samenhang met de eigen waardering van de jongere per factor

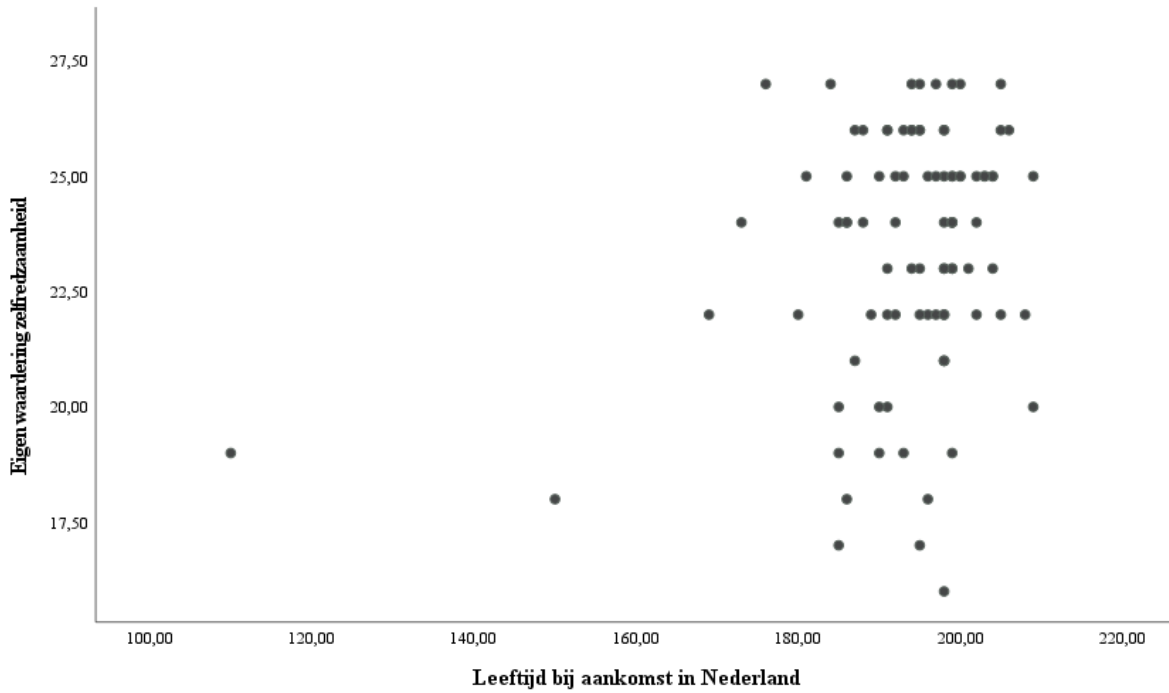
	Correlatie-coëfficiënt	t (df)	p	R ²
Zelfredzaamheid Nederlands perspectief	B = .555	9.17 (89)	<.001	.486
Leeftijd aankomst Nederland	B = .056	2.53 (89)	.013	.067

Leeftijd aanvang onderzoek	B = .057	1.52 (89)	.132	.025
Duur in Nederland	B = -.034	-1.55 (89)	.125	.026
Geboorteland	F = .952	(2, 88)	.390	

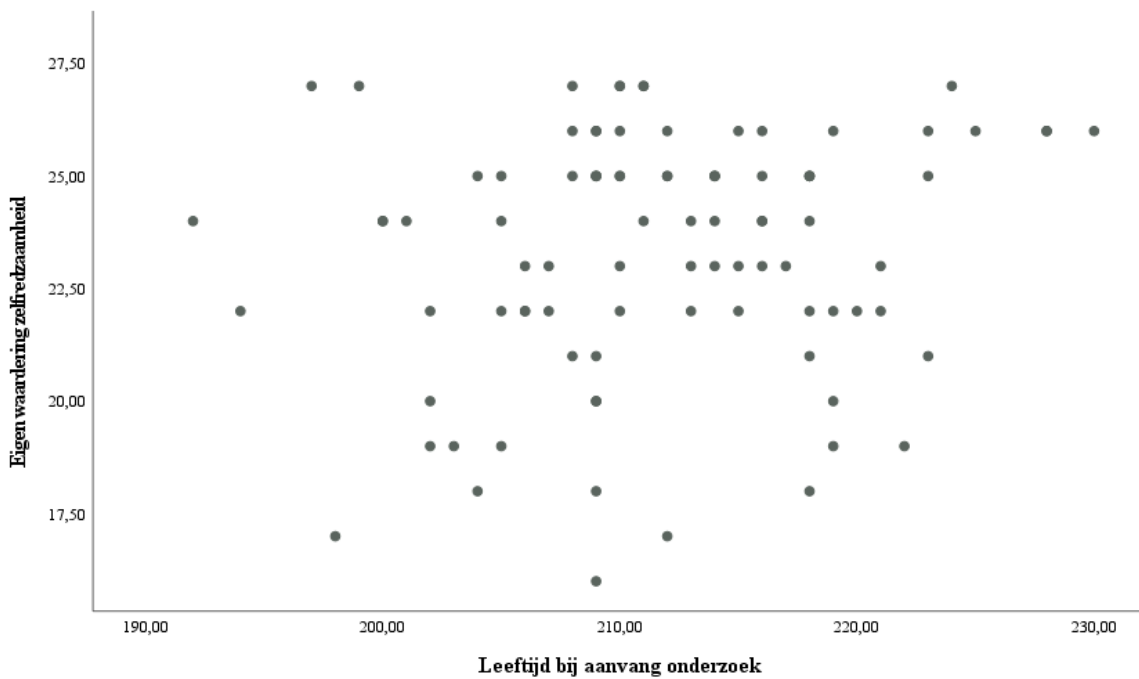
Figuur 4. Samenhang tussen de zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief en de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere

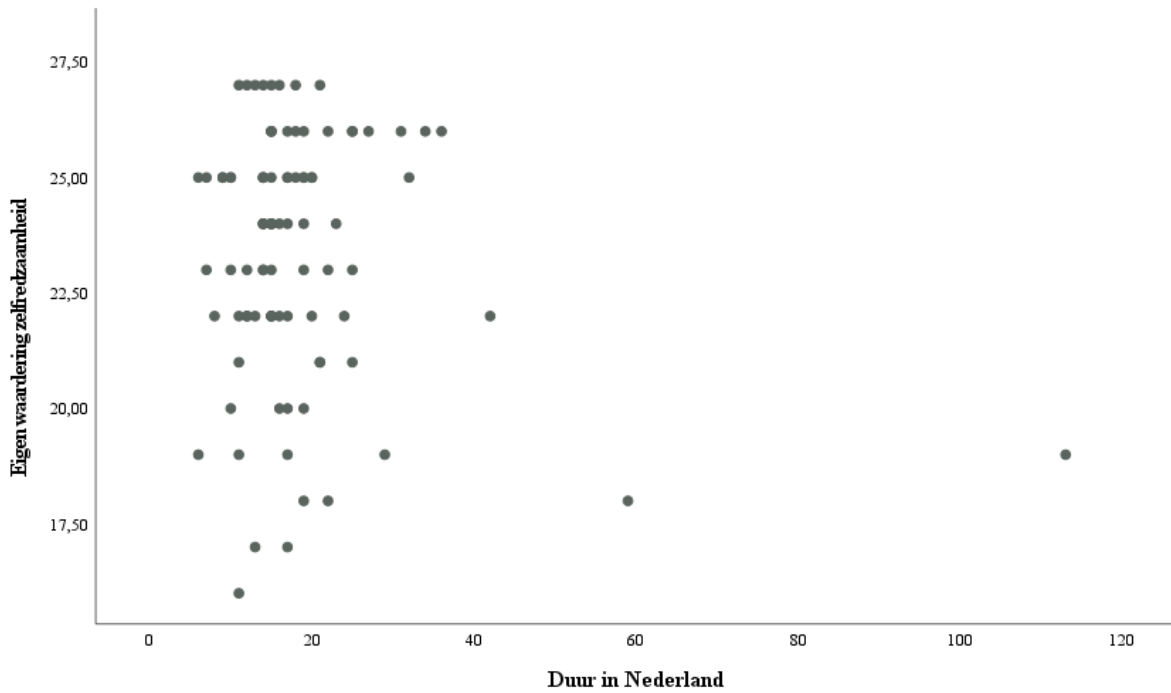
Figuur 5. Samenhang tussen de leeftijd bij aankomst Nederland (in maanden) en de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere

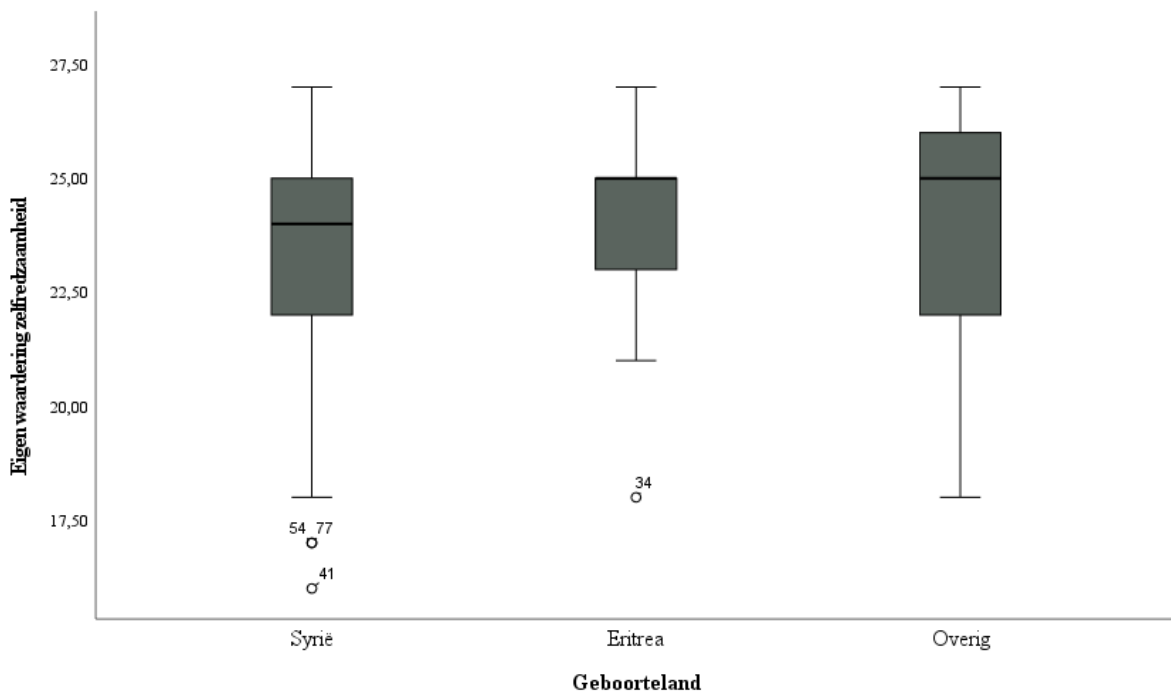
Figuur 6. Samenhang tussen leeftijd bij aanvang van het onderzoek (in maanden) en de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere.

Figuur 7. Samenhang tussen de duur van verblijf in Nederland (in maanden) en de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere.

Figuur 8. Verdeling van de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere per geboorteland.

Gezamenlijke samenhang tussen alle factoren en de eigen waardering jongere

De meervoudige regressieanalyse leverde verschillende modellen op. Het eerste model bestond uit alle factoren die op basis van de literatuur een mogelijke gezamenlijke invloed hadden op de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere. In dit model kon 48,3% ($R^2 = .483$) van de variantie in de eigen waardering van de jongere worden verklaard door deze factoren (zie tabel 3).

Voor het tweede model werden de factoren gekozen op basis van hun individuele significante samenhang met de eigen waardering van de jongere. In dit model kon 49,3% ($R^2 = .493$) van de variantie in de eigen waardering van de jongere worden verklaard door de factoren 'leeftijd bij aankomst in Nederland' en 'zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief'. Er werden in dit model geen aanwijzingen gevonden voor multicollineariteit ($VIF = 1.034$, $Tolerance = .968$) (zie tabel 4). Aan de assumptie van normaliteit en lineariteit werd voldaan, maar wel was er sprake van twee uitbijters (zie figuur 9). Er kon niet met zekerheid worden gezegd dat er aan de assumptie van homoscedasticiteit werd voldaan, omdat de variantie van de foutterm niet overal gelijk leek te zijn (zie figuur 10).

Na het verwijderen van de twee uitbijters leverde het nogmaals uitvoeren van de meervoudige regressieanalyse een derde model op. In dit model kon 47,4% ($R^2 = .474$) van de variantie in de eigen waardering van de jongere worden verklaard door de factoren 'leeftijd bij aankomst in Nederland' en 'zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief'. De factor 'leeftijd bij aankomst in Nederland' bleek na in dit model niet meer significant. De factor 'zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief' had als enige factor een significante samenhang met de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere. Er werden in dit model geen aanwijzingen gevonden voor multicollineariteit ($VIF = 1.006$, $Tolerance = .994$) (zie tabel 5). Aan de assumptie van normaliteit en lineariteit werd voldaan (zie figuur 11). Er kon niet met zekerheid worden gezegd dat er aan de assumptie van homoscedasticiteit werd voldaan, omdat de variantie van de foutterm niet overal gelijk leek te zijn (zie figuur 12).

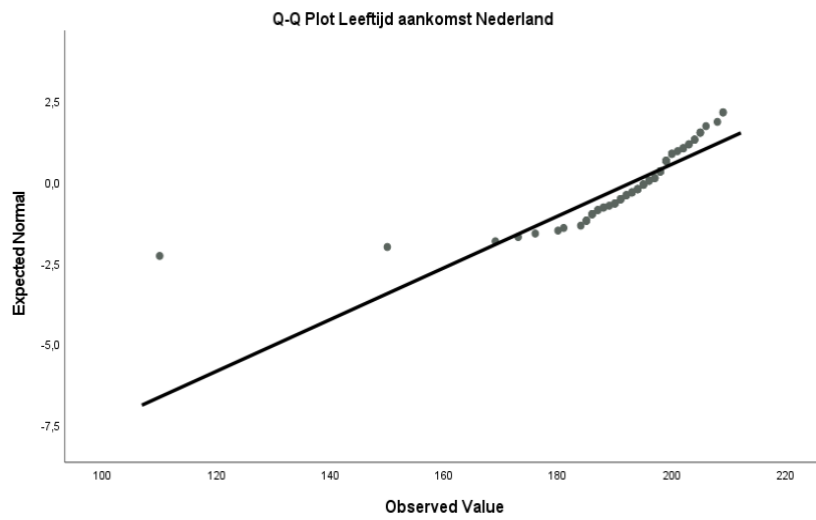
Tabel 3. Uitkomsten van het eerste meervoudige regressiemodel van de samenhang tussen alle mogelijke factoren en de eigen waardering van de zelfredzaamheid

	B	SE	β	t	p
Constante	3.940	5.981		.659	.512
Zelfredzaamheid Nederlands perspectief	.531	.063	.667	8.477	< .001
Leeftijd aankomst in Nederland	.005	.371	.022	.013	.990
Leeftijd aanvang onderzoek	.016	.368	.044	.042	.966
Duur in Nederland	-.033	.366	-.157	-.091	.928
Geboorteland (Eritrea)	.319	.554	.046	.576	.566
Geboorteland (overige landen)	.785	.539	.121	1.457	.149

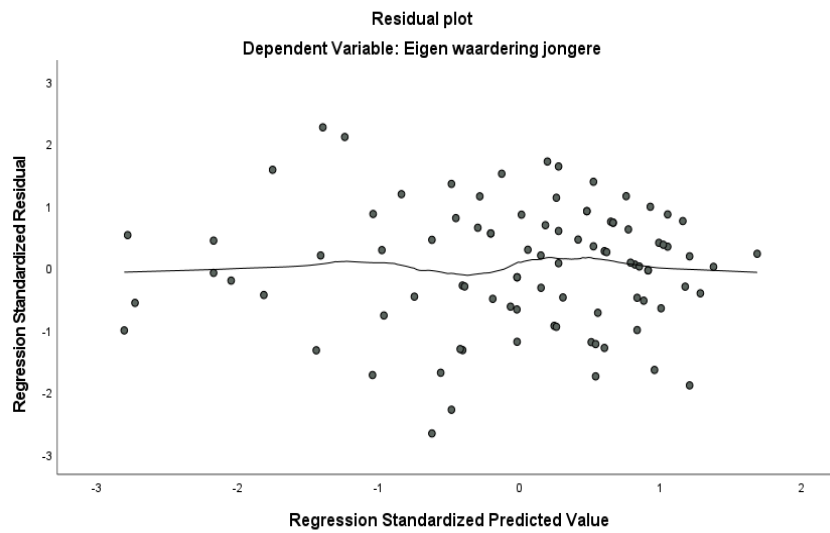
Tabel 4. Uitkomsten van het tweede meervoudige regressiemodel van de samenhang tussen de gekozen factoren en de eigen waardering van de zelfredzaamheid

	B	SE	β	t	p	Tolerance	VIF
Constante	1.869	3.365		.555	.580		
Zelfredzaamheid Nederlands perspectief	.535	.061	.672	8.807	< .001	.968	1.034
Leeftijd aankomst in Nederland	.030	.016	.138	1.813	.073	.968	1.034

Figuur 9. Q-Q plot behorende bij het tweede meervoudige regressiemodel

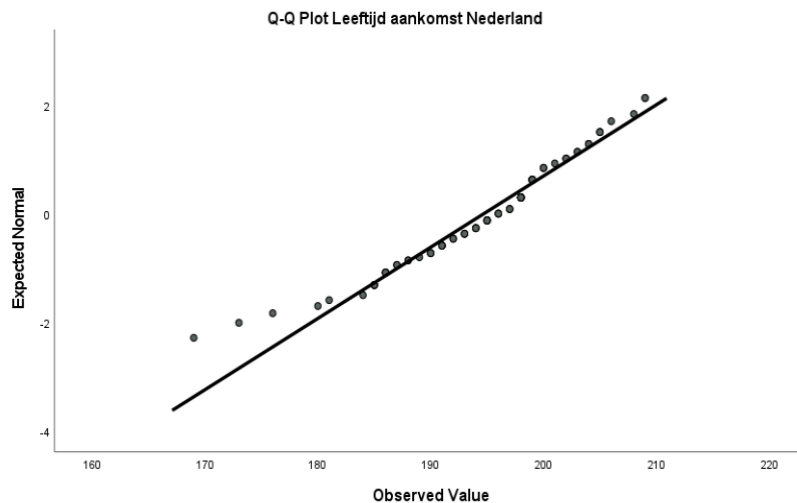
Figuur 10. Residu plot behorende bij het tweede meervoudige regressiemodel

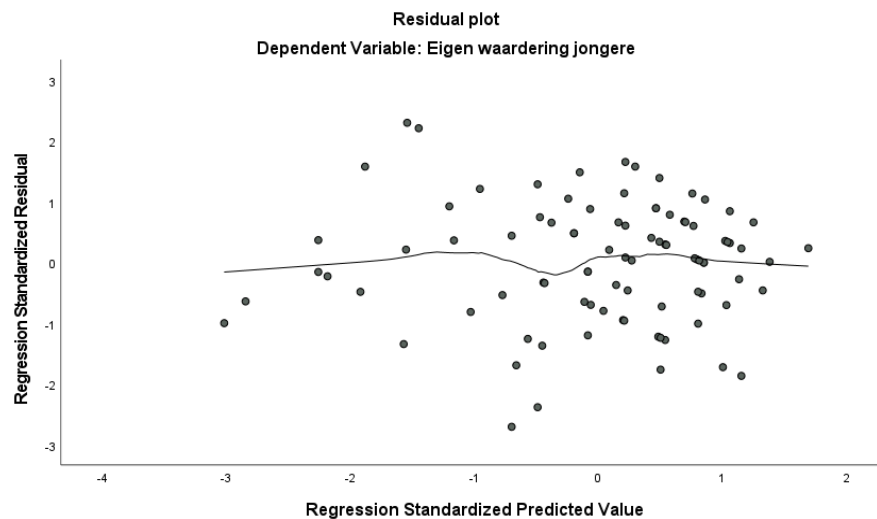
Tabel 5. Uitkomsten van het derde meervoudige regressiemodel van de samenhang tussen de gekozen factoren en de eigen waardering van de zelfredzaamheid na verwijderen van de uitbijters

	B	SE	β	t	p	Tolerance	VIF
Constance	4.301	5.375		.800	.426		
Zelfredzaamheid Nederlands perspectief	.538	.060	.692	8.922	<.001	.994	1.006
Leeftijd aankomst in Nederland	.017	.027	.049	.638	.525	.994	1.006

Figuur 11. Q-Q plot behorend bij het derde meervoudige regressiemodel

Figuur 12. Residu plot behorende bij het derde meervoudige regressiemodel

Conclusie en discussie

Op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat er een sterke samenhang bestaat tussen hoe alleenstaande gevluchte jongeren hun eigen zelfredzaamheid in de Nederlandse maatschappij waarderen en hoe er vanuit het Nederlands perspectief naar hun zelfredzaamheid wordt gekeken.

Een verklaring voor deze samenhang zou kunnen zijn dat de jongeren zich in sterke mate hebben geïntegreerd in de Nederlandse cultuur en daarom mogelijk vanuit een Nederlands perspectief hun eigen zelfredzaamheid beoordelen. Een proces van integratie levert positieve resultaten op in het welbevinden van gevluchte kinderen en jongeren en vindt plaats wanneer zowel de nieuwe cultuur wordt omarmd als sterke banden die behouden blijven met de oorspronkelijke cultuur (Berry et al., 2006; Pérez et al., 2021). Uit onderzoek naar gevluchte jongeren in Portugal bleek dat jongeren een verlangen hadden om deel te zijn van zowel de cultuur in Portugal als hun eigen cultuur, en er niet tussenin wilden functioneren (Neto, 2002). Ander onderzoek beschrijft hoe Afghaanse gevluchte jongeren in Engeland door blootstelling aan ‘nieuwe manieren van denken’ een ‘reconstructie’ van zichzelf ervoeren (Chase, 2019). In het proces van integratie van alleenstaande gevluchte jongeren, ongeacht in welk nieuw thuisland dit proces plaatsvindt, lijkt zowel de oorspronkelijke culturele identiteit als de nieuwe culturele identiteit belangrijk te zijn. Bij de vorming van een nieuwe identiteit kan er (meer) nadruk liggen op de Nederlandse cultuur dan de oorspronkelijke cultuur, waardoor er logischerwijs door alleenstaande gevluchte jongeren vanuit het Nederlands perspectief gekeken wordt naar de eigen zelfredzaamheid. De leeftijdsfase waarin alleenstaande gevluchte jongeren integreren in Nederland kan deze nadruk op de Nederlandse cultuur bevestigen. In de adolescentie staat het investeren in en belangrijk maken van de relaties met peers centraal (Allen, Insabella, Porter, Smith, Land, & Phillips, 2006). Wanneer alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland relaties met Nederlandse peers belangrijk maken, zouden Nederlandse denkwijzen mogelijk ook belangrijker kunnen worden voor de jongeren. Dit kan bijdragen aan een Nederlands perspectief in de eigen waardering van het zelfredzaam functioneren in de Nederlandse samenleving.

De eigen waardering van alleenstaande gevluchte jongeren zou anderzijds ogenschijnlijk op een Nederlands perspectief gebaseerd kunnen zijn, terwijl de eigen waardering inhoudelijk een andere betekenis kan hebben die juist meer hoort bij de oorspronkelijke cultuur. Evans et al. (2021) toont aan dat gevluchte jongeren in de pleegzorg in de Verenigde Staten druk kunnen voelen om geld naar hun familie te sturen,

terwijl westerse Amerikaanse jongeren een grote focus kunnen hebben op zelfontplooiing. Zo zouden de jongeren uit beide culturen een vergelijkbare hoge standaard kunnen hebben als het gaat om zelfredzaam functioneren op het gebied van financiën of werk, maar hiervoor een inhoudelijk een andere beweegreden hebben.

Een andere verklaring zou te maken kunnen hebben met een mate van universaliteit van het concept zelfredzaamheid. De zelfdeterminatietheorie gaat uit van het feit dat mensen fundamenteel gericht zijn op groei en universeel waarde hechten aan verbondenheid, competentie en autonomie. Autonomie, of zelfstandigheid, hoeft niet haaks te staan op collectivistische waarden (Soenens & Vansteenkiste, 2024). Kagitcibasi (2005) pleit voor het feit dat twee waarden die vaak als tegenovergesteld worden gezien, namelijk ‘autonomie’ en ‘verbondenheid’, juist in grote mate naast elkaar kunnen bestaan. In onderzoek in de Verenigde Staten bleek dat adolescenten uit zowel immigranten als niet-immigrant families de waarden ‘autonomie’ en ‘verbondenheid’ in een vergelijkbare mate belangrijk vonden (Kwak, 2003). Een waarde als autonomie kan onterecht als ‘Westers’ bestempeld worden. Zelfstandigheid, en dus zelfredzaamheid, zou vanuit het Nederlands perspectief overeen kunnen komen met het perspectief op zelfredzaamheid dat vanuit de oorspronkelijke cultuur van de jongeren bestaat.

Een laatste verklaring voor de sterke samenhang zou kunnen zijn dat het Nederlands perspectief op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren gebaseerd werd op de verhalen die de jongeren zelf vertelden over hun dagelijks functioneren. Zowel de jongere als de Nederlandse onderzoeker baseerde op het moment van het interview het perspectief op de zelfredzaamheid op hetzelfde verhaal. Hierdoor is de kans aanwezig dat er meer overeenstemming is tussen het perspectief van de Nederlandse onderzoeker en de eigen waardering van de jongere. Wanneer het zelfredzaam functioneren van de jongere geobserveerd zou worden, in plaats van enkel gebaseerd zou worden op het verhaal van de jongere, zou dit bijvoorbeeld kunnen zorgen voor een andere beoordeling vanuit de Nederlandse onderzoeker.

Voor het verwijderen van 2 jonge uitbijters uit de dataset, leek de leeftijd bij aankomst in Nederland samen met de zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief een significante samenhang te hebben met de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongeren. Nadat deze uitbijters verwijderd werden bleek de leeftijd bij aankomst in Nederland echter geen significante invloed meer te hebben. Dit waren jongeren die op hun negende en twaalfde levensjaar in Nederland aankwamen. Ten tijde van het onderzoek waren de jongeren 17 en 18 jaar oud. Bij deze beide jongeren was een sterk verband

zichtbaar, er werd een lage eigen waardering door de jongeren en een lage toegekende zelfredzaamheid vanuit Nederlands perspectief gegeven. Een gemeenschappelijke factor in de verhalen van deze jongeren is dat zij beide met familie naar Nederland kwamen en uitdagingen ondervonden in de relatie met familieleden waar zij mee woonden.

Sterke punten en beperkingen

Zoals in de inleiding is genoemd, is er te weinig onderzoek gedaan naar hoe alleenstaande gevluchte jongeren hun zelfredzaamheid in de Nederlandse maatschappij waarderen. Een sterk punt is dat doordat dit onderzoek de beleefwereld van de jongere in kaart bracht, de effectiviteit van de ondersteuning voor deze jongeren in de toekomst bevorderd kan worden (Distelbrink et al., 2017; NJI., 2023).

Doordat de informatie verkregen door de SSM-D-UM gebaseerd wordt op het verhaal van de jongeren, mist er mogelijk relevante informatie over het zelfredzame functioneren van de jongeren binnen dit onderzoek. Hierdoor kan het feitelijke zelfredzame functioneren van de jongeren op de domeinen van de SSM-D-UM anders zijn, bijvoorbeeld door het bewust of onbewust achterhouden van informatie door de jongeren. Dit betekent dat de zelfredzaamheid gemeten vanuit het Nederlandse perspectief mogelijk anders had kunnen zijn wanneer het zelfredzaam functioneren van de jongeren via een andere bron werd verkregen.

Daarnaast werd de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongeren gemeten door een instrument dat nog niet gevalideerd is. Hierdoor kunnen vraagtekens gezet worden bij in hoeverre dit instrument daadwerkelijk heeft gemeten wat het beoogde te meten. Dit heeft mogelijk invloed op de nauwkeurigheid van de daadwerkelijke eigen waardering van de jongeren.

Verder zijn er beperkingen in de statistische analyse binnen dit onderzoek. Ten eerste is de samenvoeging van categorieën die gedaan is voor de Chi-kwadraat toetsen discutabel. Doordat de scores zijn samengevoegd, maakt dit de resultaten ongenueanceerder dan wanneer alle gemeten scores apart van elkaar zouden kunnen worden onderzocht middels Chi-kwadraat toetsen. Daarnaast kon er niet met zekerheid gesteld worden dat er werd voldaan aan de assumptie van homoscedasticiteit bij het uitvoeren van de meervoudige regressieanalyse. Hierdoor kan de nauwkeurigheid van de resultaten van het meervoudige eindmodel mogelijk iets verminderd zijn.

Implicaties voor vervolgonderzoek

Aangezien dit onderzoek de samenhang tussen de eigen waardering van de zelfredzaamheid van de jongere en de zelfredzaamheid vanuit het Nederlands perspectief slechts op één meetmoment heeft onderzocht, zou het interessant zijn om te onderzoeken hoe deze samenhang zich ontwikkelt door de jaren heen op de andere meetmomenten. Wanneer deze ontwikkeling beter in kaart wordt gebracht kan er betere ondersteuning worden geboden waar nodig, om bij te dragen aan een sterke mate van zelfredzaam functioneren van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. Zelfredzaamheid kan de algehele kwaliteit van leven van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland bevorderen (Willroth, Atherton & Robins, 2021).

Verder zou het interessant zijn om de mate van zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren die erg jong zijn bij aankomst in Nederland verder te onderzoeken. Er zijn maar weinig alleenstaande gevluchte jongeren die zo jong in Nederland aankomen. De steekproef schetst hierin dus een representatief beeld van de populatie. De jonge leeftijd bij aankomst in Nederland zou in verband kunnen staan met een lage mate van zelfredzaamheid in de Nederlandse maatschappij. Doordat de aantallen zo klein waren kan hier echter geen uitspraak over worden gedaan binnen dit onderzoek. Juist daarom is het interessant om vervolgonderzoek te verrichten met een grotere steekproef van deze groep alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland.

Literatuurlijst

- Allen, J. P., Insabella, G., Porter, M. R., Smith, F. D., Land, D., & Phillips, N. (2006). A social interactional model of the development of depressive symptoms in adolescence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 74* (1), 55-65.
- Asylum, Migration and Integration Fund of the European Union. (2022). *Werken met AMV: Veerkracht en agency vergroten*.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology: An International Review, 55*(3), 303–332. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>
- Blackmore, R., Gray, K. M., Boyle, J., Fazel, M., Ranasinha, S., Fitzgerald, G., Misso, M., & Gibson-Helm, M. (2020). Systematic review and Meta-analysis: The prevalence of mental illness in child and adolescent refugees and asylum seekers. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 59*(6), 705–714. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2019.11.011>
- Chase, E. (2019). Transitions, capabilities and wellbeing: how Afghan unaccompanied young people experience becoming ‘adult’ in the UK and beyond. *Journal Of Ethnic And Migration Studies, 46*(2), 439–456. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2019.1584704>
- Cijfers over asielzoekers | Nederlands Jeugdinstituut*. (2023, 8 februari). <https://www.nji.nl/cijfers/asielzoekers#alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen%20in-de-centrale-opvang-asielzoekers>
- De Nationale ombudsman & De Kinderombudsman. (2022). Alleen volwassen worden: Onderzoek naar knelpunten bij overgang meerderjarigheid amv’s met verblijfsstatus. In *nationaleombudsman.nl*.
- Distelbrink, M., Pels, T., & Winkelman, C. (2017). *Waardenopvoeding in diversiteit: Het begint met een gesprek*. Kennisplatform Integratie & Samenleving. https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-08/opvoeden_in_diversiteit_achtergrondartikel.pdf
- Evans, K., Crea, T. M., Chu, Y., Salas-Wright, C. P., Takeuchi, D. T., Egmont, W., & Todo-Bom-Mehta, C. (2021). Paths to Self-Sufficiency for Youth Served Through the Unaccompanied Refugee Minor Foster Care Program in the United States. *Journal of International Migration and Integration, 23*(3), 1471–1493. <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00900-7>

- Fassaert, T., Lauriks, S., Weerd, S. van de, Theunissen, J., Kikkert, M., Dekker, J., Buster, M., & Wit, M. de (2014). Psychometric properties of the Dutch version of the self-sufficiency matrix (SSM-D). *Community Mental Health Journal*, 50(5), 583-590. doi:10.1007/s10597-013-9683-6.
- GGD Amsterdam & Gemeente Rotterdam. (2017). *Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix 2017*. <https://www.zelfredzaamheidmatrix.nl>
- Gonzales, R. G. (2011). Learning to be illegal. *American Sociological Review*, 76(4), 602–619. <https://doi.org/10.1177/0003122411411901>
- Groark, C., Sclare, I. & Raval, H. (2010). Understanding the experiences and emotional needs of unaccompanied asylum-seeking adolescents in the UK. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 16(3), 412-442.
- Hacquebord, L. N. (2024). *Measuring self-sufficiency in unaccompanied refugee minors: The inter-rater reliability and construct validity of the SSM-D-UM*. Manuscript submitted for publication. University of Groningen.
- Harder, A., Knorth, E. J., & Kalverboer, M. (2011). Transition secured? A follow-up study of adolescents who have left secure residential care. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2482–2488. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.08.022>
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2018). *Zelfstandig verder? De opvang en de begeleiding van alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Geraadpleegd op <https://www.igj.nl>
- Kagitcibasi, C. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.
- Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. *Human Development*, 46, 15-36.
- Monterde, C. G., Gómez-Quintero, J. D., & Aguerri, J. C. (2021). Unaccompanied Young People and Transition to Adulthood: Challenges for child care services. *Children and Youth Services Review*, 121, 105858. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105858>
- Neto, F. (2002). Acculturation strategies among adolescents from immigrant families in Portugal. *International Journal Of Intercultural Relations*, 26(1), 17–38. [https://doi.org/10.1016/s0147-1767\(01\)00036-0](https://doi.org/10.1016/s0147-1767(01)00036-0)
- NIDOS. (2023). *Je voogd*. nidos.nl. <https://www.nidos.nl/voor-jongeren/met-wie-krijg-je-te-maken/je-voogd/>

- NJI. (2023). *Aansluiten bij de leefwereld en behoeften van ouders en kinderen*. www.nji.nl.
<https://www.nji.nl/culturele-diversiteit/aansluiten-bij-leefwereld-en-behoeften>
- NJI. (2017). Toolkit 16-27: Op weg naar zelfstandigheid. In www.nji.nl.
- Osipovic, D. (2013). 'If I get ill, it's onto the plane, and off to Poland.' Use of health care services by Polish migrants in London. *Central and Eastern European Migration Review*, 2(2), 98–114.
- Pérez, I. E., Wu, R., Murray, C. B., & Bravo, D. (2021). An interdisciplinary framework examining culture and adaptation in migrant children and adolescents. *New Directions For Child And Adolescent Development*, 2021(176), 13–39. <https://doi.org/10.1002/cad.20405>
- Personen in de opvang van het COA*. (2023, december). www.coa.nl.
<https://www.coa.nl/nl/lijst/personen-de-opvang-van-het-coa>
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2024). Bestaat er universeel geldig opvoedingsadvies? Een genuanceerd antwoord op basis van de Zelf-Determinatie Theorie. *Pedagogiek*, 44(1), 85–99. <https://doi.org/10.5117/ped2024.1.008.soen>
- Stichting Nidos & Arq Psychotrauma Expert Groep. (2018). Toolkit voor de begeleiding van Eritrese alleenstaande minderjarigen in Nederland. In nidos.nl.
- Toolkit 16-27: Op weg naar zelfstandigheid. (2017). In www.nji.nl. Nederlands Jeugdinstituut.
- UNHCR (2022). *Mid-Year Trends 2023*. Geraadpleegd op <https://www.unhcr.org>
- Van Schie, R. M., & Van den Muijsenbergh, M. E. T. C. (2017). *Psychische problematiek bij vluchtelingkinderen en -jongeren*. Pharos. <https://www.pharos.nl>
- Willroth, E. C., Atherton, O. E., & Robins, R. W. (2021). Life satisfaction trajectories during adolescence and the transition to young adulthood: Findings from a longitudinal study of Mexican-origin youth. *Journal of Personality and Social Psychology*

Bijlagen

Bijlage 1. SSM-D-UM

	ONVOLDOENDE	MATIG	VOLDOENDE	GOED
Financiën	Maandlijks te weinig geld om basisbehoeften te betalen en groeiende schulden			Ruimte om te sparen Geen schulden
Werk en opleiding	<p>Leerplichtigen</p> <p>Niet-leerplichtigen</p>			<p>Opleiding > startkwalificatie</p> <p>Vast werk, naar vermogen, ≥ 32 uur</p> <p>of</p> <p>Opleiding naar wens en vermogen</p>
Tijdsbesteding	<p>Geen activiteiten</p> <p>of</p> <p>Geen structuur en omgekeerd dag-nacht ritme</p>			<p>Zowel plezierige als nuttige activiteiten, naar tevredenheid en veel structuur en regelmaat</p>
Huisvesting	<p>Dakloos / Dreigende huissluiting</p> <p>of</p> <p>Onveilige huisvesting</p>			<p>Veilige, stabiele huisvesting met autonomie die past bij leertijd/situatie</p>
Huiselijke relaties	<p>Negatieve invloed van of richting huisgenoten en geen actie om negatieve interacties aan te pakken</p> <p>of</p> <p>Huiselijk geweld</p>			<p>Steun van huisgenoten, open communicatie</p> <p>of</p> <p>Woont alleen (naar tevredenheid)</p>
Mentale gezondheid	<p>Dagelijks functioneren ernstig beperkt</p> <p>Geen behandeling of minimale behandeltrouw</p>			<p>Geen beperkingen in dagelijks functioneren</p>

Lichamelijke gezondheid	Dagelijks functioneren ernstig beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw	Lichamenlijk gezond
Middelengebruik	Niet zonder middelen kunnen en dagelijks functioneren hierdoor beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw	Geen afhankelijkheid van middelen
ADL (persoonlijke hygiëne, inkopen doen, koken, vervoeren, huishoudelijk werk, administratie, post)	Uitvoering onvoldoende	Uitvoering alle gebieden, zonder hulp
Sociaal netwerk	Contacten overwegend gespannen <i>of</i> Geen contacten	Contacten overwegend steunend en harmonieus Kan – naar behoefte – over alles praten met vrienden/familie
Deelname aan de maatschappij	Geen participatie	Veel participatie (>1 regelmatige activiteit buitenshuis)
Kennis van de maatschappij	Geen kennis van instanties en kan niet zelf contact leggen Niet op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving	Kent organisaties/instanties die bij de leeftijd/situatie horen en kan zelfstandig contact leggen Is op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving
Justitie	Strafblad; meerdere delicten	Geen contact met politie/justitie

Bijlage 2. Kruistabellen per domein van de zelfredzaamheid

Tabel 1.

Kruistabel met percentages voor domein *Tijdsbesteding*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	33 91,7%	3 8,3%	36 100%
	Zeer tevreden	40 72,7%	15 27,3%	55 100%
	Totaal	73 80,2%	18 19,8%	91 100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 2. Kruistabel met percentages voor *domein werk en opleiding*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	37 94,9%	2 5,1%	39 100%
	Zeer tevreden	51 98,1%	1 1,9%	52 100%
	Totaal	88 96,7%	3 3,3%	91 100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 3. Kruistabel met percentages voor domein *huiselijke relaties*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	24 85,7%	4 14,3%	28 100%
	Zeer tevreden	25 39,7%	38 60,3%	63 100%
	Totaal	49 53,8%	42 46,2%	91 100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 4. Kruistabel met percentages voor domein *lichamelijke gezondheid*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	15 68,2%	7 31,8%	22 100%
	Zeer tevreden	7 10,1%	62 89,9%	69 100%

Totaal	22	69	91
	24,2%	75,8%	100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 5. Kruistabel met percentages voor domein *geestelijke gezondheid*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	43	8	51
		84,3%	15,7%	100%
	Zeer tevreden	21	19	63
		52,5%	47,5%	100%
Totaal		64	27	91
		70,3%	29,7%	100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 6. Kruistabel met percentages voor domein *middelengebruik*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	14	5	19
		73,7%	26,3%	100%
	Zeer tevreden	10	62	72
		13,9%	86,1%	100%
Totaal		24	67	91
		26,4%	73,6%	100%

^a Percentages met betrekking tot 'eigen waardering jongere'.

Tabel 7. Kruistabel met percentages voor domein *maatschappelijke participatie*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	36	1	37
		97,3%	2,7%	100%
	Zeer tevreden	40	14	54
		74,1%	25,9%	100%
Totaal		76	15	91
		83,5%	16,5%	100%

Tabel 8. Kruistabel met percentages voor domein *sociaal netwerk*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	23	5	28
		82,1%	17,9%	100%

Zeer tevreden	35	28	63
	55,6%	44,4%	100%
Totaal	58	33	91
	63,7%	36,3%	100%

Tabel 9. Kruistabel met percentages voor domein *justitie*

		SSM-D-UM score onderzoeker		
		Score 1 t/m 3	Score 4	Totaal
Eigen waardering jongere	Zeer ontevreden of neutraal	9 75,0%	3 25,0%	12 100%
	Zeer tevreden	13 16,5%	66 83,5%	79 100%
	Totaal	22 24,2%	69 75,8%	91 100%